

ธุรกิจกับจริยธรรมไม่เกี่ยวข้องกัน จริงหรือ?

สุภาวดี นัมคณิสรณ์*

บทที่ ๑

ในแวดวงของธุรกิจนั้นปอยครึ้งที่เรามักจะเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า ธุรกิจ คือ ธุรกิจ ธุรกิจกับจริยธรรมไปด้วยกันไม่ได้ หรือธุรกิจไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ซึ่งคำกล่าววนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับจริยธรรมว่า กิจกรรมทางธุรกิจนั้นอยู่นอกขอบเขตของจริยธรรม ซึ่งความเชื่อดังกล่าว呢 นักคิด เช่น Albrecht Carr ที่เป็นผู้หนึ่งที่เห็นด้วย ข้ออ้างของ Carr ใน การสนับสนุนความเชื่อนี้ เป็นข้ออ้างที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นอย่างมาก ซึ่งในบทความนี้จะ

พิจารณาว่าข้ออ้างในการสนับสนุนความเชื่อดังกล่าวมีความสามารถรับได้หรือไม่

ฐานการเป็นกิจกรรมของการแข่งขัน

ตามทฤษฎีของ Carr ธุรกิจเป็นกิจกรรมที่มีการแข่งขันเป็นหลัก ซึ่งคล้ายกับการเล่นโป๊กเกอร์ แต่ถูปะสงค์ของการเล่นโป๊กเกอร์นั้นก็เพื่อชัยชนะ ซึ่งตราบใดที่ผู้เล่นยอมรับกฎเกณฑ์ หรือกติกาของเกม (กฎซึ่งแตกต่างจากกฎจริยธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ หรือความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น) การกระทำของพวากษาจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องในกรอบของเกมนั้น Carr กล่าวว่า

*คณะปรัชญาและศาสนาศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

“จริยศาสตร์ของเกมโป๊กเกอร์นั้นแตกต่างจากอุดมการณ์ทางจริยศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ของโลกที่มีอารยธรรม ในการเล่นโป๊กเกอร์ เราจะไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่สนใจต่อการอ้างความเป็นเพื่อน มีแต่การลวงและปิดช่องด้วยการใช้เล่ห์ของความได้เปรียบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใจจะกระทำความดีและการเปิดใจกว้างจึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่สำคัญในเวลาเล่นโป๊กเกอร์ แต่ก็ไม่มีใครคิดว่า การกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องผิด เพราะมาตรฐานวัดความถูกต้องที่ใช้ในการเล่นโป๊กเกอร์ แตกต่างจากประเพณีทางศีลธรรมของสังคมของเรา

การที่นักธุรกิจส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อจริยธรรมในชีวิตส่วนตัวนั้น ทุกคนค่อนข้างจะเห็นด้วย แต่จุดของข้าพเจ้ายู่ที่ว่า ในชีวิตการทำงาน พวกเขาไม่เป็นพลเมืองอีกต่อไป แต่พวกเขาถ้าเป็นเหมือนผู้เล่นเกม ซึ่งจะได้รับการชี้นำจากมาตรฐานวัดที่ค่อนข้างต่างกันออกไป” (Carr 1968 : 119)

นอกจากนี้ Carr ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า

“เรามีชีวิตอยู่ในสังคมที่อาจจะเป็นสังคมที่มีการแข่งขันที่รุนแรงที่สุดก็ว่าได้ บนประเพณีของเราส่งเสริมความก้าวหน้าระดับสูงในความพยายามของแต่ละบุคคลเพื่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ธุรกิจเป็นสังคมที่มีการแข่งขันเป็นหลัก และได้ถูกจัดเป็นมาตรฐานของกลยุทธ์การเล่นกฎ พื้นฐานของการเล่นเกมได้ถูกตั้งขึ้นโดยทางรัฐบาลซึ่งพยายามค้นหาและลงโทษ การฉ้อโกงทางธุรกิจ แต่ทราบได้ที่บริษัทไม่สามารถ

กฎ หรือคติการที่กฎหมายกำหนด บริษัทย่อมมีสิทธิในการสร้างกลยุทธ์ขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงสิ่งใดนอกจาก ผลกำไร” (Carr 1968 : 145 - 146)

ธุรกิจกับเกมโป๊กเกอร์ : การอ้างเหตุผลเบรเยปิกย์ของ Carr

จากทรรศนะของ Carr ดังกล่าวนี้จะมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ก็คือ การที่ Carr เปรียบเทียบการดำเนินธุรกิจเหมือนกับการเล่นโป๊กเกอร์ เมมโป๊กเกอร์กับการดำเนินธุรกิจนั้นสามารถเปรียบเทียบกันได้ในบางแห่งแต่ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะโป๊กเกอร์เป็นเกมที่มีกฎเกณฑ์และคติในการเล่นของโป๊กเกอร์ ในขณะที่เล่นเกมนี้ ผู้เล่นเกมจะต้องลงทะเบียนความสัมพันธ์ของบุคคลที่เป็นอยู่ออกไปชั่วคราว ในการแข่งขันเพื่อจะกลายเป็นฝ่ายตรงกันข้ามทันที เพราะจุดมุ่งหมายของการแข่งขันก็คือ เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามให้ได้ แต่ในการดำเนินธุรกิจนั้น เราจะไม่สามารถลงทะเบียนหรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในชีวิตของเราได้เหมือนการเล่นโป๊กเกอร์

ในการเล่นโป๊กเกอร์นั้น ผู้เล่นหรือผู้แข่งขันทั้งหมดจะเข้าร่วมเล่นในเกมนี้ด้วยความสมัครใจ แต่ในการแข่งขันทางธุรกิจ ผู้ที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมทางธุรกิจ บางกลุ่มจะเข้ามาด้วยความไม่เต็มใจหรือโดยไม่รู้ตัว แต่พวกเข้าต้องเข้ามา เพราะมนุษย์ทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจและพวกเขาก็

ไม่สามารถจะออกจาก การแข่งขันได้ แม้ว่า พวกราชจะไม่อยากเข้ามา มีส่วนร่วม หรือได้รับ ผลกระทบจากการแข่งขันนี้ และเมื่อมีการ แข่งขันทางธุรกิจเกิดขึ้น บุคคลกลุ่มดังกล่าว นี้ ก็จะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันนี้ด้วย ตัวอย่างเช่น เมื่อนักธุรกิจสองฝ่ายแข่งขันกัน ทางธุรกิจ ฝ่ายที่ชนะได้รับช่วงในการบริหาร กิจการในบริษัทแทนฝ่ายที่พ่ายแพ้ และเมื่อ รับช่วงในการบริหารงานไปแล้ว ฝ่ายที่ชนะ มี ความประสงค์จะปลดคนงานที่เคยทำงานอยู่ ก่อนแล้วออกทั้งหมด ในกรณีนี้ผู้ที่จะได้รับ ผลกระทบจากการแข่งขันในครั้งนี้ก็คือ คนงาน ผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่ได้มีส่วน เข้า ร่วมในการแข่งขันครั้งนี้เลย นอกจานี้ในส่วน ของผู้บริโภคก็อาจจะได้รับผลกระทบจากการ แข่งขันทางธุรกิจได้ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น เพื่อ เอาชนะบริษัทคู่แข่งขัน บางบริษัทจึงต้องใช้ การโฆษณาอย่างหนักเพื่อให้สินค้าหรือบริการ ของตนเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคให้มากกว่าบริษัท คู่แข่งขัน ในการโฆษณาหนึ่งบริษัทต้องใช้เงินเป็น จำนวนมาก ดังนั้นผลกระทบที่ผู้บริโภคจะได้รับ จากการแข่งขันครั้งนี้ ก็คือ การต้องซื้อสินค้า หรือบริการในราคานี้ แพงเกินความจำเป็น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การดำเนินธุรกิจกับ การเล่นโป๊กเกอร์นั้นจะมีลักษณะที่เหมือนกัน เพียงประการเดียว กล่าวคือ การดำเนินธุรกิจ และการเล่นโป๊กเกอร์เป็นกิจกรรมของการแข่งขัน แต่ผู้ที่ถูกผลกระทบจากการแข่งขัน มีได้ต้องการ จะเข้าร่วมในเกมนี้ด้วยเลย ตรงจุดนี้เองที่ธุรกิจ มิอาจจะใช้กฎหมาย “โป๊กเกอร์” ของตนเท่านั้น

ความสำคัญของการอ้างเหตุผลเปรียบ เทียบของ Carr นั้นอยู่ตรงที่ Carr ใช้การ เปรียบเทียบนี้เพื่อเป็นข้ออ้างในการสนับสนุน ทฤษฎีที่ว่า ธุรกิจกับจริยธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ เกี่ยวข้องกัน จริยธรรมเป็นเรื่องของชีวิตส่วนตัว จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพราะ ธุรกิจจะมีกฎหมายที่สำหรับธุรกิจเอง ซึ่งเป็น กฎหมายที่แตกต่างจากกฎหมายที่ทางจริยธรรม ที่ใช้ในสังคมทั่วไป เมื่อกิจกรรมทางธุรกิจเป็น กิจกรรมที่อยู่นอกกรอบจริยธรรม เราจะใช้ หลักจริยธรรมมาตัดสินความถูกต้องทางธุรกิจ ไม่ได้ ต้องใช้กฎหมายและหลักธุรกิจมาตัดสิน เท่านั้น

ทฤษฎีดังกล่าวของ Carr นั้น ผู้เขียน ไม่เห็นด้วย ดังเหตุผลที่ได้ยกไปแล้ว และ เพราะ โดยความเป็นจริงแล้วธุรกิจไม่ใช่เงม ดังที่ Carr เปรียบเทียบ แต่ธุรกิจเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีก ทั้งนักธุรกิจเองก็เป็นสมาชิกของสังคมด้วย กิจกรรมทางธุรกิจก็ควรจะต้องดำเนินไปภายใต้ กรอบจริยธรรมเหมือนกิจกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ เช่นเดียวกัน

ความสับ派นธุรกิจทางธุรกิจ จริยธรรม

เนื่องจากธุรกิจมีหน้าที่ในการผลิตและ การกระจายสินค้า ตลอดจนบริการไปสู่ประชาชน ธุรกิจจึงมีความสัมพันธ์กับฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม ดังที่ Bowie (1990 : 41) ได้แสดงไว้ดังนี้

- ลูกค้า ผู้บริโภค หรือผู้รับบริการ (Customer)
- พนักงานหรือลูกจ้าง (Employees)
- ผู้ถือหุ้น (Shareholders)
- องค์กรของรัฐ (Government)
- คู่แข่งขัน หรือ ผู้ประกอบธุรกิจคนอื่นๆ (Other Business)
- สิ่งแวดล้อม (Environment)

จากความสัมพันธ์ ดังกล่าวจะได้ก่อให้เกิด พันธนาณฑ์ศีลธรรม (Moral obligation) ยกตัวอย่าง เช่น ในฐานะที่ธุรกิจทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าและให้บริการแก่ผู้บริโภค จะต้องให้ความเป็นธรรม ต่อผู้บริโภคโดยไม่เอาเปรียบทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพ และราคา ตลอดจนการเปิดเผย

ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่ปิดบัง เพื่อให้เกิดความพึงใจแก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง และถ้าหากมีการโฆษณา ก็จะต้องให้ข้อมูลที่เป็นจริงโดยตรง เกี่ยวกับสินค้านั้น เช่น เครื่องดื่มเกลือแร่จะต้องบอกว่าดื่มอย่างไรจึงจะเหมาะสมสมกับสภาพ

ร่างกาย ในฐานะของนายจ้าง ผู้ประกอบธุรกิจ จะต้องให้ความยุติธรรมแก่พนักงานหรือลูกจ้าง โดยให้ค่าตอบแทน และผลประโยชน์แก่พนักงานอย่างถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งให้การส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การทำงาน และความรับผิดชอบที่ดีขึ้น ในส่วนของผู้ถือหุ้นนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้อง มีความซื่อสัตย์ต่อผู้ถือหุ้น โดยให้กำไรมากกว่าต้นทุนจากการลงทุนในรูปของเงินปันผลในอัตราที่เที่ยงธรรม และเมื่อต้องมี การแข่งขันกับคู่แข่งขัน หรือผู้ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน ก็จะต้องแข่งขันในเชิงการค้า ที่เสมอภาคและเป็นธรรมตามกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจ ในส่วนขององค์กรของรัฐหรือหน่วยราชการนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องดำเนินการตามข้อบังคับของกฎหมาย เช่น จะต้องชำระภาษีให้ครบถ้วนและตามกำหนดเวลา ให้

การที่นักธุรกิจส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อจริยธรรมในชีวิตตัวนั้น ทุกคนค่อนข้างจะเห็นด้วยแต่...ในชีวิตการทำงาน พวกเขามิ่งเป็นผลเมืองอิกต่อไป แต่พวกเขามิ่งเหมือนผู้เล่นเกม ซึ่งจะได้รับกำไร ชั้นนำ จากราคาตลาด ฐานวัสดุที่ค่อนข้างต่างกันออกไป

ความร่วมมือกับหน่วยราชการในการดำเนินการที่ของผลเมืองดี นอกจากนี้การดำเนินธุรกิจยังมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งโดยทางตรงและโดยอ้อมโดยตรง คือเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นวัตถุดิบในกระบวนการ

การผลิต และโดยอ้อมคือ ก่อให้เกิดปัญหา ภาระมลพิษ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม อุรุกิจึงต้องมีบทบาทในการ จัดการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย การมี นโยบายด้านการจัดการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการควบคุมการกำจัดของเสียที่เกิดจาก กระบวนการผลิตก่อนปล่อยลงสู่สิ่งแวดล้อมที่ อุழิโดยรอบอุรุกิจ

จะเห็นได้ว่า อุรุกิจน้มีความล้มเหลว และเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ฝ่ายในสังคม เมื่อ อุรุกิมีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายดังได้กล่าว มาแล้ว ดังนั้น การดำเนินอุรุกิจึงต้องมีผล ผลกระทบต่อหลาย ๆ ฝ่ายที่อุรุกิเข้าไปเกี่ยวข้อง และเมื่อการดำเนินอุรุกิเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จึงอาจจะเป็นสิ่งที่ถูก หรือผิดจริยธรรมก็ได้

มีไฟฟ้าราคาถูกใช้เพื่อขยายการผลิต เพื่อการ ส่งออกและการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม เรา ก็ต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้จำนวนมหาศาลที่จะถูก นำหัวมี พืชพันธุ์พื้นเมืองและสัตว์ป่าจำนวน มากที่ปรับตัวไม่ได้จะสูญพันธุ์ไป คนในพื้นที่ จำนวนมากจะต้องสูญเสียที่ดินในการประกอบ อาชีพ และลดพื้นที่จากการประมง ของบริพบุรุษของตน การตัดสินใจดังกล่าวเนี้ย ไม่สามารถใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนและ ผลตอบแทน (Cost-benefit analysis) มาช่วย ตัดสินใจได้โดยง่าย การตัดสินใจจะสร้าง เขื่อนดังกล่าวหรือไม่เจิงไม่ใช้การตัดสินใจทาง เศรษฐกิจอย่างเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม หรือความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อสภาพแวดล้อม และต่อมนุษย์ การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และ อุรุกิไม่ว่าจะในระดับชาติ หรือระดับบริษัท จึงเลี่ยงการตัดสินใจทางจริยธรรมไม่พ้น

การตัดสินใจทางธุรกิจในส่วนการ เลี่ยงการตัดสินใจทางจริยธรรมได้

อุรุกิจะตัดสินใจทางธุรกิจในส่วนการ เลี่ยงการตัดสินใจทางจริยธรรมได้โดย ปราศจากการตัดสินใจทางจริยธรรมของมนุษย์ เพราะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำอุรุกิมี ความเกี่ยวพันและมีผลกระทบต่อทั้งมนุษย์และ สิ่งแวดล้อม การตัดสินใจทางเศรษฐกิจอย่าง หนึ่งจึงมีผลกระทบหลายอย่างตามมาเป็นลูกโซ่ และผลที่เกิดขึ้นตามมา ก็มีทั้งผลดีและผลเสีย เราจึงต้องตัดสินใจว่าจะเลือกอะไร จะให้ค่าอะไร มากกว่าอะไร เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อผลิต กระแสไฟฟ้าพลังน้ำป้อนให้โรงงานอุตสาหกรรม

อาจจะมีความพยายามแปรค่าของปัจจัย ที่เกี่ยวข้องของอุรุกิเป็นเงิน เช่น จำนวนกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น จำนวน ป่าไม้และพันธุ์พืชสัตว์ที่เสียไป ความทุกข์ยาก จากการปลดพื้นที่จากกิจกรรมที่เกิด และการ สูญเสียที่ทำกิน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบ ผลได้และผลเสียของอุรุกิเป็นตัวเลขได้ แต่การ พยายามแปรค่าของสิ่งต่าง ๆ ของอุรุกิเป็นเงิน หรือตัวเลข บางอย่างยากที่จะประเมินค่าของ มาในรูปของตัวเงินหรือตัวเลขได้ เช่น ค่าของ ต้นไม้มีชีวิต (Standing tree) ซึ่งไม่สามารถจะ ตีราคาเท่ากับค่าของไม้แปรรูปได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ว่าต้นไม้ที่มีชีวิตนั้น มีประโยชน์อย่างอื่นใน

ฐานะที่เป็นปัจจัยหรือตัวแปรตัวหนึ่งในระบบ
นิเวศน์ เนื่องจากความสัมพันธ์และประโยชน์
ซึ่งเอื้ออำนวยต่อสิ่งอื่นในระบบ
นอกจากนี้สัตว์ที่สูญพันธุ์ไป ความทุกข์ยากของ
คนที่ต้องพลัดพรากจากถิ่นที่เกิดจะต่ำกว่าเงิน

เท่าไร ซึ่งถ้าสามารถ
ต่ำกว่าอกมาได้จริง ก็ยัง
คงเป็นการตัดสินค่าทาง
จริยธรรมอยู่นั่นเอง
 เพราะต้องตัดสินว่าอะไร
 สำคัญกว่าอะไร อะไรมี
 ค่ามากกว่าอะไร เมื่อจาก
 จริยธรรมเป็นเรื่องที่
 เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
 มนุษย์ทางด้านคุณค่า
 การถกเถียงกันเรื่อง
 คุณค่า คือการแสวงหา
 เป้าหมายอันพึงประสงค์
 การที่จะตัดสินว่าอะไร
 สำคัญกว่าอะไร อะไร
 มีค่ามากกว่าอะไรนั้น
 จะขึ้นอยู่กับว่าเรามี
 ทรรศนะว่าอะไรคือสิ่งที่
 นำพึงปรารถนาที่สุด
 สำหรับชีวิต บางกลุ่ม
 ถือว่า ความสุขเป็นสิ่งที่ดี
 ที่สุดของชีวิต บางกลุ่ม
 ถือว่า ความสุขมิใช่สิ่งที่มีค่าที่สุด แต่เป็นสิ่งอื่น
 เช่น ปัญญา การหลุดพ้นจากความต้องการ
 เพื่อให้เกิดความสงบเป็นสิ่งดีที่สุด เป็นต้น ใน
 กรณีของการสร้างเชื่อน เพื่อผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ

มาป้อนให้โรงงานอุตสาหกรรมก็เข่นกัน การ
 ตัดสินใจครั้งนี้จึงขึ้นอยู่ที่ว่า ระหว่างประโยชน์
 ทางเศรษฐกิจกับคุณค่าของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
 นักธุรกิจเห็นว่าสิ่งใดมีคุณค่ามากกว่ากัน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า

ธุรกิจระบบตลาดมิใช่
 จำเนินไปโดย
 ปราศจากการตัดสินใจ
 ทางจริยธรรมของมนุษย์

นอกจากนี้การ
 ดำเนินธุรกิจในแต่ละวัน
 เราเก็บพบว่า การมี
 จริยธรรมหรือไม่มี
 จริยธรรมจะสะท้อนออก
 มาในทุกกิจกรรมที่ต้องมี
 การตัดสินใจ Laura
 L. Nash ได้รวบรวม
 พฤติกรรมของการขาด
 จริยธรรมที่เกิดขึ้นใน
 วงการธุรกิจไว้ดังต่อไปนี้

1. การประกอบ
 ธุรกิจด้วยความโลภ

2. ปกปิดและให้
 ภาพคลาดเคลื่อนจากที่
 เป็นจริงในรายงาน หรือ

ในการดำเนินงาน

3. ให้ความเท็จหรือความจริงที่คลาด
 เคลื่อนเกี่ยวกับสรรพคุณของสินค้าและบริการ

**การดำเนินธุรกิจ
 กับการเล่นโป๊กเกอร์
 นั้นจะมีลักษณะที่
 เหมือนกันเพียง
 ประการเดียว
 กล่าวคือ การ
 ดำเนินธุรกิจและ
 การเล่นโป๊กเกอร์
 เป็นกิจกรรมของ
 การแข่งขัน แต่ผู้ที่
 ถูกผลกระทบจากการ
 แข่งขัน มิได้
 ต้องการจะเข้าร่วม
 ในเกมนี้ด้วยเลย
 ตรงจุดนี้เองที่ธุรกิจ
 มิอาจจะใช้กฎหมาย
 “โป๊กเกอร์” ของ
 ตนเท่านั้น**

4. ไม่ทำตามสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้เจรจาไปแล้ว
5. ผลิตสินค้า บริการที่มีคุณภาพดีโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้สินค้า หรือผู้ใช้บริการ
6. บังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้มีอำนาจ เม้มว่าคำสั่งนั้นจะผิดจริยธรรมหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้อื่น
7. กำหนดราคาสินค้า บริการที่ให้ประโยชน์แก่บริษัทเกินความเหมาะสม
8. กดปุ่มไม่ให้สิทธิพื้นฐานแก่ผู้ร่วมงาน อันได้แก่ เสริมภาพในการพูด การเลือกและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
9. ดำเนินการผลิตสินค้าที่สร้างมลภาวะต่อสภาพแวดล้อม
10. ไม่ได้ตอบแทนลูกจ้างในสัดส่วนที่สอดคล้องกับประโยชน์ที่ได้รับจากลูกจ้าง
11. ไม่ได้คงสภาพแวดล้อมให้เหมือนเดิม หรือเพิ่มคุณค่าให้แก่สภาพแวดล้อมหลังจากได้ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม
12. ระบุข้อเด่นของงาน โครงการที่ผิดจากความเป็นจริง เพื่อต้องการการสนับสนุน หรือการยอมรับ
13. เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนสถานภาพ ด้วยวิธีการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงถึงความสามารถในการทำงานในหน้าที่
14. ไม่ยอมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อลูกจ้างหรือบุคคลอื่น ทั้งโดยเจตนา หรือไม่เจตนา
15. ดำเนินการบางอย่างหรือให้ความร่วม มือให้มีกิจกรรมบางอย่างเกิดขึ้น โดยที่ไม่เป็นประโยชน์หรือทำให้บริษัทดองสูญเสียทั้งเวลาและเงินทอง (Nash 1990 : 8 – 10)
- พฤติกรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในบริบท 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ
1. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ ข้อปฏิบัติที่บังคับใช้กับกิจกรรมทางธุรกิจในด้านต่าง ๆ
  2. พฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในฐานะลูกค้า ลูกจ้าง คู่ค้า และในฐานะอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการซื้อขาย
  3. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเน้นหรือการไม่เน้นความสำคัญของประโยชน์ส่วนตน เนื่องประโยชน์ของบริษัทที่ตนทำงานให้ หรือของบุคคลอื่นที่เป็นเพื่อนร่วมงาน หรือที่อยู่นอกบริษัท (Nash 1990 : 5 – 6)

การตัดสินใจในธุรกิจประจำวันของนักธุรกิจหรือผู้ที่ทำงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในตำแหน่งต่าง ๆ จะมีความเกี่ยวข้องกับ

การตัดสินใจใน 3 บริบท ข้างต้นนี้ตลอดเวลา ดังนั้น โอกาสของพุติกรรมในวงการธุรกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับจริยธรรมจึงมีอยู่เสมอ

ธุรกิจไม่เพียงแต่ต้องปฏิบัติตาม กฎหมายเก้าบ้านก็ต้องต้องปฏิบัติ ตามหลักจริยธรรมด้วย

พุติกรรมที่เกิดขึ้นใน 3 บริบทข้างต้นนี้ แม้จะมีบางพุติกรรมที่เป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็ทำให้คนส่วนใหญ่ เดือดร้อนไม่เป็นธรรม ต่อกันบ้างคน หรือเป็น การละเมิดสิทธิของเข้า จึงเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม เช่น กดซื้อเงินให้ลิทธิ พื้นฐานแก่ผู้ร่วมงาน ไม่ได้คงสภาพแวดล้อม ให้เหมือนเดิมหรือเพิ่ม คุณค่าให้แก่สภาพแวดล้อม หลังจากได้ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่า การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ได้หมายความว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามหลัก จริยธรรมเสมอไป เพราะบางครั้งกฎหมายก็ยัง เอื้อมมือไปควบคุมไม่ถึงหรือการกระทำที่ผิด จริยธรรมบางอย่าง ก็อาจไม่จำเป็นหรือไม่ควร ต้องออกกฎหมายห้ามด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น บางกรณีควรปล่อยให้เป็นเรื่องของ คุณธรรมส่วนบุคคล หรือบางกรณีเป็นเหตุผล

นักธุรกิจที่ประกอบ
ธุรกิจอย่างถูกต้อง
ตามกฎหมายแล้ว
ก็ยังอาจทำสิ่งที่ผิด
จริยธรรมและทำ
สิ่งที่เป็นผลร้ายต่อ
สังคมได้

ความจำเป็นในทางปฏิบัติที่การบังคับโดย กฎหมายทำได้ยาก หรือได้ผลน้อยจนไม่คุ้ม เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจำนวนไม่พอที่จะเข้ามาตรวจสอบ เป็นต้น ดังนั้นการออกกฎหมายห้าม ย่อมเป็นการยากลำบากในการบังคับใช้ให้ผล จึงปล่อยให้เป็นเรื่องของจริยธรรมของบุคคล นอกเหนือนี้ บางสิ่งที่กฎหมายยอมให้ทำได้ก็ยังอาจเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรมได้ เช่น สมัยหนึ่งที่กฎหมายยอมให้มีการขายคนเป็นทาสได้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ธุรกิจค้าทาสหรือการใช้แรงงานทาสเป็นสิ่งถูกจริยธรรม หรือ ในปัจจุบันนี้จะมีสินค้าบางอย่างซึ่งผลิตจากวัตถุที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค แต่จะอยู่ในปริมาณที่น้อยจนไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่าสินค้านั้น เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคจริงๆ จึงยังได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสินค้านั้นได้

ต่อไป ซึ่งกว่ากฎหมายจะสามารถเข้าไปควบคุมได้ ก็อาจจะสายเกินไปแล้ว เพราะผู้บริโภคก็จะได้รับอันตรายจากการบริโภคสินค้าชนิดนั้นไปแล้ว

ดังนั้น นักธุรกิจที่ประกอบธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก็ยังอาจทำสิ่งที่ผิดจริยธรรมและทำสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อสังคมได้

ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางธุรกิจนั้นมีความเกี่ยวข้อง

กับจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการตัดสินใจในทุกระดับของธุรกิจ ดังนั้นธุรกิจจึงมีได้อยู่ nok ขอบเขตของจริยธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ การตัดสินความถูกต้องของธุรกิจจึงไม่สามารถจะใช้เพียงหลักธุรกิจ หรือกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องใช้หลักจริยธรรม อีกด้วย

จริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ

การดำรงอยู่ขององค์กรธุรกิจนั้น นอกจากฐานทางด้านการเงินแล้ว ธุรกิจยังต้องการฐานทางด้านจริยธรรมด้วย หากปราศจากฐานทางจริยธรรม ธุรกิจจะดำเนินไปไม่ได้ การที่บริษัทหนึ่ง ๆ ยังคงดำเนินธุรกิจอยู่ได้ ก็ เพราะได้รับความเชื่อถือจากการธุรกิจ หากไม่ได้รับความเชื่อถือ บริษัทนั้นก็ดำเนินธุรกิจไม่ได้แม้จะไม่ได้ทำผิดกฎหมายเลยก็ตาม และความเชื่อถือนี้ ก็คือความไว้วางใจในจริยธรรมของธุรกิจนั้นเอง ความสำคัญของความน่าเชื่อถือทางจริยธรรมถือได้ว่าเป็น “ภาพพจน์” หรือ “ชื่อเสียง” ขององค์กรธุรกิจ เช่น เมื่อ有人说ว่าบริษัทแห่งหนึ่งมีชื่อเสียง หรือภาพพจน์ที่ดีในลังคม ก็จะหมายถึงว่า บริษัทนั้นมีชื่อเสียงดีในด้านจริยธรรม อาทิ ผลิต

สินค้าที่ปลอดภัย สินค้ามีคุณภาพดีเหมาะสมกับราคา ไม่เอา เปรียบผู้บริโภค รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ความเชื่อถือทางจริยธรรมจะทำให้ธุรกิจได้รับประโยชน์และมีผลกำไรในระยะยาว หากขาดความเชื่อถือทางจริยธรรม ธุรกิจนั้นก็จะขาดประโยชน์จากการได้รับการสนับสนุนจากลังคม คือ ขาดลูกค้า ลูกจ้าง และผู้นิยมชมชอบ

การประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงามในตัวมันเอง และช่วยให้ธุรกิจได้รับผลประโยชน์อีกด้วย ดังนั้น นอกจากการมีจริยธรรมกับการดำเนินธุรกิจจะไม่ขัดแย้งกันแล้ว การมีจริยธรรมยังเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างดีอีกด้วย

บทสรุป

ผู้เขียนคงไม่ต้องสรุปว่าข้ออ้างของ Albert Carr ที่สนับสนุนทรรศนะหรือความเชื่อที่ว่า ธุรกิจกับจริยธรรมไปด้วยกันไม่ได้ หรือธุรกิจไม่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น สามารถยอมรับได้หรือไม่ เพราะเชื่อว่าทุกท่านคงหาคำตอบได้แล้ว

ԱՍՏԽԱԿԱՐԱ

Bowie, Norman, E. **Business Ethics**. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1990.

Carr, Albert Z. "Is Business Bluffing Ethical?" **Harvard Business Review**. Harvard University Press, 1968.

De George, Richard, T. **Business Ethics**. New York : Macmillan, 1990.

Nash, Laura, L. **Good Intentions Aside**. Boston : Harvard Business School Press, 1990.

Shaw William, H. **Moral Issues In Business**. California : Wadsworth, Inc., 1992.

